
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

B1. ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον: Οι οικιστές οφείλουν να εξαναγκάσουν τις βέλτιστες φύσεις να φτάσουν στο μέγιστο μάθημα, δηλαδή στην ιδέα του αγαθού. Με το ἀφικέσθαι υπονοεί ότι η πορεία προς το αγαθό ναι μεν είναι δύσκολη αλλά εφικτή.

ιδεῖν τε τὸ ἀγαθόν: Ο στόχος είναι η θέαση του αγαθού. Ο Πλάτωνας δεν δίνει μια σαφή ερμηνεία για αυτόν τον όρο που είναι από τους βασικότερους στο φιλοσοφικό του σύστημα παρά αρκείται σε ορισμένους υπαινιγμούς. Αγαθόν πάντως είναι α) το εἶναι και ὅ,τι διατηρεῖ το εἶναι· β) η τάξη, ο κόσμος και η ενότητα που διαπερνά και συνέχει την πολλαπλότητα· γ) ὅ,τι παρέχει την αλήθεια και την επιστήμη. Η έκφραση αὐτὸ τὸ ἀγαθόν φαίνεται να δηλώνει την ὑψίστη αρχή και την πηγή του ὄντος και της γνώσης. Πάντως ἤδη στην αρχαιότητα το Πλάτωνος ἀγαθόν ἦταν παροιμιακή έκφραση για κάτι το ασαφές και σκοτεινό.

ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν: Η διπλή επανάληψη του ὄρου αναβαίνω σε διάφορους τύπους τονίζει τη δυσκολία της κατάκτησης της ιδέας του αγαθού. Πολύ συχνά στον Πλάτωνα λέξεις που σημαίνουν ἄνω και ἀνάβαση χρησιμοποιούνται μεταφορικά για την παιδεία και τα αγαθά που προσφέρει. Απαιτούνται κόπος, θυσίες και χρόνος προκειμένου οι βέλτιστες φύσεις να κατακτήσουν το αγαθό και γι'αυτό πρόκειται για μια ἀνάβαση, ὅπως αντιλαμβανόμαστε και από την εικόνα του σπηλαίου. Η πορεία λοιπόν από την ἀγνοια στη γνώση είναι τραχεία και κοπιώδης.

B2. Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἐν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλὰ ἐν ὅλη τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι: Ο Σωκράτης υπενθυμίζει στον συνομιλητή του ότι τελικός και κορυφαίος σκοπός του νόμου είναι η ευδαιμονία της πόλης και όχι μόνο μιας κοινωνικής ομάδας, αλλά φυσικά, ὅπως συνάγεται από τη συζήτηση, ὄχι η ἀπόλυτη ευδαιμονία.

Προηγουμένως (419 κ.εξ.) είχε συμφωνηθεί ότι οι φύλακες, μολονότι κατέχουν στην ιδεώδη πόλη την εξουσία, δεν θα ἔχουν ούτε περιουσία ούτε θα κτίζουν μεγάλες και ωραίες κατοικίες, ούτε θα διαθέτουν χρήματα ούτε θα φιλοξενούν γνωστούς και φίλους. Η ζωή τους θα είναι πειθαρχημένη και λιτή. Ο Σωκράτης λοιπόν εκφράζει κοινωνιοκεντρικές αντιλήψεις για τον σκοπό του νόμου. Στη συνέχεια με τρεις μετοχές αποδίδει στον νόμο τρεις λειτουργίες με τις οποίες θα επιτευχθεί η ευδαιμονία της πόλης. Ο νόμος

προσωποποιείται, αλλά φυσικά δεν παύει να είναι ανεπηρέαστος από προσωπικές συμπάθειες και αντιπάθειες.

συναρμόττων τούς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκη: κοινωνική λειτουργία

Επιδιώκεται η κοινωνική συναρμογή των πολιτών ώστε να επικρατεί αρμονία. Ο Πλάτων έκανε συχνά λόγο για την αναγκαιότητα της αρμονίας τόσο στα μέρη της ψυχής όσο και στις σχέσεις των πολιτών με την υποταγή της κατώτερης τάξης στην ανώτερη. Μόνο αν επιτευχθεί η αρμονία θα οδηγηθούν οι πολίτες στη δικαιοσύνη και στην ομαλή συμβίωση μέσα στην πόλη και κατ' επέκταση στην ευδαιμονία.

Ο νόμος προκειμένου να εξασφαλίσει την υπακοή των πολιτών ώστε να επέλθει η αρμονία χρησιμοποιεί την πειθώ και τη βία.

Πειθώ είναι η εκούσια υπακοή των πολιτών στις επιταγές τους, η χρήση λογικών επιχειρημάτων, η προβολή υγιών προτύπων και η παιδεία γι' αυτό απευθύνεται κυρίως στους πεπαιδευμένους.

Η βία είναι ο εξαναγκασμός που ορίζεται από τον νόμο και δεν επιβάλλεται τυραννικά, είναι η δύναμη των κυρώσεων που απευθύνεται κυρίως στον *ἄπειρον παιδείας ὄχλον*, στους πολίτες που πολυπραγμονούν, στους πεπαιδευμένους που δεν έχουν συνετιστεί με την πειθώ και στους άρχοντες που οφείλουν να ζουν πειθαρχημένα και λιτά.

ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὦσιν ὠφελεῖν: οικονομική λειτουργία.

Ο νόμος κατοχυρώνει μια από τις βασικές ιδρυτικές αρχές της πόλης, τον καταμερισμό της εργασίας με τον οποίο κατακτάται η αυτάρκεια. Η πόλη οικίζεται επειδή κανείς δεν είναι αυτάρκης παρά πολλῶν ἐνδεής. Ο καταμερισμός λοιπόν της εργασίας προσπορίζει οικονομικά οφέλη σε όλους τους πολίτες. Η κατανομή των εργασιών γίνεται με βάση τις ικανότητες ώστε ο καθένας να στρέφει την προσοχή του όχι μόνο στην ικανοποίηση των δικών του αναγκών αλλά στις ανάγκες των συμπολιτών του με στόχο το κοινό όφελος και την ευδαιμονία. Έτσι, μεταξύ των πολιτών καλλιεργούνται σχέσεις συνεργασίας, αλληλοβοήθειας, αλληλοπροσφοράς και αλληλεγγύης.

αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῆ τρέπεσθαι ὅπη ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως: παιδαγωγική - πολιτική λειτουργία

Ο νόμος έχει χρέος να διαπλάθει ανθρώπους ικανούς και άξιους α διατηρούν τη συνοχή της πόλης. Γι' αυτό καλλιεργεί την κοινωνικότητα περιορίζοντας την ατομική επιθυμία και κατευθύνοντας την πολιτική κοινωνικοποίηση των ανθρώπων. Αναδεικνύει τους αγαθούς

1. ☒ Ούλοφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1, Ζωγράφου,
☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13, Χολαργός,
☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

πολίτες σε πολιτικούς ηγέτες και θέτει όρια και περιορισμούς στη συμπεριφορά των πολιτών αλλά και των φιλοσόφων-βασιλέων ώστε να μην παρεκτρέπονται και διαταράσσουν τη συνοχή της πόλης.

B3.

- 1- Κέφαλο
- 2- Τον χορό
- 3- Εκδιώχθηκε κακήν κακώς από το νησί.
- 4- Επωμίζονται στρατιωτικά και διοικητικά καθήκοντα
- 5- Την Τυραννίδα

B4.α.

ἀφικέσθαι: ανικανοποίητος

εἶπον: ρήμα

ἰδεῖν: ιδέα

μεταδιδόναι: παράδοση

Περισσεύει το αφαιρετικός

β. Η εξέλιξη της επιστήμης έχει προσφέρει πολλά **ἀγαθά** στους ανθρώπους.
Οι προθέσεις του είναι **ἀγαθές** και γι' αυτό δεν πρέπει να τον παρεξηγείς.

Υποφέρει από **πόνους** στο γόνατο.

Ο ψυχικός **πόνος** αντιμετωπίζεται πιο δύσκολα από τον σωματικό.

Τα μέτρα λιτότητας για την ανάκαμψη της οικονομίας οδήγησαν σε έναν **φαύλο** κύκλο φτώχειας.

Χρησιμοποιεί **φαύλα** μέσα για να πετύχει τους στόχους του.

Γ.1. **Αριστοτέλους, Ρητορική, Α' 1-2 (έκδ. του R. Kassel)**

Ἡ ῥητορική ἐστὶν ἀντίστροφος¹ τῇ διαλεκτικῇ· ἀμφότεραι γὰρ περὶ τοιούτων τινῶν εἰσὶν ἀκοινὰ τρόπον τινὰ ἀπάντων ἐστὶ γνωρίζειν καὶ οὐδεμιᾶς ἐπιστήμης ἀφωρισμένης².

Διὸ καὶ πάντες τρόπον τινὰ μετέχουσιν ἀμφοῖν³· πάντες γὰρ μέχρι τινὸς καὶ ἐξετάζειν καὶ ὑπέχειν λόγον καὶ ἀπολογεῖσθαι καὶ κατηγορεῖν ἐγχειροῦσιν.

Τῶν μὲν οὖν πολλῶν οἱ μὲν εἰκῆ⁴ νταῦτα δρῶσιν, οἱ δὲ διὰ συνήθειαν ἀπὸ ἕξεως⁵.

Ἐπεὶ δ' ἀμφοτέρως ἐνδέχεται, δηλὸν ὅτι εἴη ἂν αὐτὰ καὶ ὁδῶ⁶ ποιεῖν·

δί' ὃ γὰρ ἐπιτυγχάνουσιν οἱ τε διὰ συνήθειαν καὶ οἱ ἀπὸ ταυτομάτου, τὴν αἰτίαν θεωρεῖν ἐνδέχεται, τὸ δὲ τοιοῦτον ἤδη πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν τέχνης ἔργον εἶναι.

1 ἀντίστροφος: ἀνάλογη.

2 ἀφωρισμένης: (εδώ) διακριτή.

3 ἀμφοῖν: (γενικῆ δυνάμει ἀριθμοῦ τοῦ ἀμφοῦ) καὶ οἱ δύο.

4 εἰκῆ: τυχαία, χωρὶς σχέδιο.

Ἡ ρητορική είναι ἀνάλογη με τη διαλεκτική· γιατί και οι δυο ἔχουν να κάνουν με θέματα που κατά κάποιον τρόπο σχετίζονται με τις γνώσεις ὅλων ανεξαιρέτως των ἀνθρώπων και με καμιά διακριτή επιστήμη.

Γι' αὐτό και ὅλοι μετέχουν κατά κάποιον τρόπο και στις δύο· διότι ὅλοι οι ἄνθρωποι μέχρι κάποιου σημείου επιχειροῦν και να δοκιμάζουν (ασκοῦν κριτική) και να επιχειρηματολογοῦν και να ἀπολογοῦνται και να κατηγοροῦν.

Οι περισσότεροι ὁμως κάνουν αὐτὰ τυχαία (χωρὶς σχέδιο), και ἄλλοι λόγω μιας συνήθειας που ἀπέκτησαν ως ἀποτέλεσμα ἀσκησης.

Ἐπειδὴ ὁμως και οι δυο αὐτοὶ τρόποι εἶναι δυνατοί, εἶναι φανερό ὅτι τα θέματα αὐτὰ εἶναι δυνατό να γίνουν και με την εφαρμογή μιας ορισμένης μεθόδου (:μποροῦμε να τα κάνουμε και με ἕναν συγκεκριμένο τρόπο).

πράγματι εἶναι δυνατό να ἐξετάσει κανεὶς για ποιο λόγο λόγο πετυχαίνουν και κάποιος ενεργώντας ἀπὸ συνήθεια και ἄλλοι ενεργώντας στην τύχη, ἐνώ ὅλοι πια (/τότε) θα μποροῦσαν να συμφωνήσουν ὅτι κάτι τέτοιο εἶναι το ἔργο μιας τέχνης.

5 ἀπὸ ἕξεως: ως ἀποτέλεσμα ἀσκησης.

6 ὁδῶ: (εδώ) τρόπος, μέθοδος.

Γ.2.α.

- ἀφωρίσθη
- ὑπόσχεες
- πλείσταις
- δρώντων

Γ.2.β. «τά δὲ τοιαῦτα ἤδη πᾶς ἂν ὁμολογήσαι – σειε(ν) τεχνῶν ἔργα εἶναι»

Γ.3.α.

- τῇ διαλεκτικῇ: δοτική ως ετερόπρωτος ονοματικός προσδιορισμός, αντικειμενική στο ἀντίστροφος.
- ἐξετάζειν: τελικό ἀπαρέμφατο, ως αντικείμενο στο ρῆμα ἐγχειροῦσι (ταυτοπροσωπία).
- θεωρεῖν: τελικό ἀπαρέμφατο, ως υποκείμενο στο ἀπρόσωπο ρῆμα ἐνδέχεται (ετεροπροσωπία).
- ἔργον: Κατηγορούμενο στο υποκείμενο «τό δε τοιοῦτον» του ἀπαρεμφάτου εἶναι.

1. ☒ Ούλοφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1, Ζωγράφου,
☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13, Χολαργός,
☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

Γ3.β. «Επει δ' ἀμφοτέρως ἐνδέχεται»: Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, που εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει αίτιο πραγματικό.

Γ3.γ. «Τῶν μὲν πολλῶν οἱ μὲν εἰκῆ ταῦτα δρῶσιν, οἱ δὲ διὰ συνήθειαν ἀπὸ ἕξεως»:

- **Τῶν μὲν πολλῶν**: γενική ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, **διαίρετική** στο οἱ μὲν.
- **εἰκῆ**: **δοτική** ως πλαγιόπτωτος επιρρηματικός προσδιορισμός (δοτικοφανές επίρρημα) **του τρόπου** στο ρήμα δρῶσιν.
- **ταῦτα**: **σύστοιχο αντικείμενο** στο ρήμα δρῶσιν.
- **διὰ συνήθειαν**: **Εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας** στο ρήμα δρῶσιν.

